

Hildeggaert tegen pesten!

Inhoud

1. Vooraf	2
2. Goedkeuring Team en MR	2
3. Hoe wordt het protocol verspreid?	2
4. Theoretische achtergronden van pesten.....	3
5. Voorwaarden om pesten op school aan te pakken	5
6. Gedragsregels Hildeggaert	5
7. Regels voor internetgebruik op school	6
8. Fases in handelen.....	6
9. De contactpersoon en de anti-pest coördinator	11
10. Adressen, websites en telefoonnummers	11
Verslag Opvallend gedrag	12
Stappenplan leerkracht (voor in klassenmap of om op te hangen in de klas).....	13

1. Vooraf

Vanaf 1 augustus 2015 moet elke school beschikken over een beleid t.a.v. sociale veiligheid, waarin een structurele en schoolbrede aanpak voor pesten beschreven staat (Wetgeving Sociale Veiligheid op school). In dit beleid moet opgenomen worden dat de school:

- a. beleid voert met betrekking tot veiligheid, dat gericht is op aanpakken en tegengaan van pesten (zie H 8);
- b. de sociale veiligheid van leerlingen op school monitort (zie H 8.2);
- c. er zorg voor draagt dat leerlingen, leraren en ouders een beroep kunnen doen op een coördinator sociale veiligheid (zie H9);
- d. er zorg voor draagt dat bij een persoon tenminste de volgende taken zijn belegd (Zie H 9):
 - het coördineren van het anti-pestbeleid, en
 - de belangenbehartiging in het kader van pesten.

Zoals ook in het schoolplan van de Hildegaertschool staat vermeld, hechten wij vanuit onze christelijke identiteit veel waarde aan een goede omgang met elkaar. Het overbrengen van normen en waarden aan de leerlingen is daarbij van belang.

Leerlingen hebben in de dagelijkse omgang te maken met hun klasgenootjes, schoolgenoten, leerkrachten en de ruimten waarin ze vertoeven. Het is daarbij voor hen belangrijk om eigen verantwoordelijkheid te leren kennen. Niet alleen voor hun werk, maar zeker ook voor hun omgang met en het welbevinden van anderen. Respect voor een ander en andermans lijf, gevoelens en spullen is essentieel.

Wij vinden het dan ook belangrijk dat elk kind zich op school en in de klas veilig voelt, om zich op zijn of haar eigen manier optimaal te kunnen ontwikkelen en om ervoor te zorgen dat het kind het gevoel heeft de dingen goed te kunnen. Om een veilig schoolklimaat te waarborgen, besteden we in de klassen daarom veel aandacht aan het zelfbeeld en sociaal gedrag. Het is belangrijk dat leerlingen leren met hun eigen mogelijkheden en grenzen om te gaan en dat zij een positieve bijdrage in een groep kunnen leveren (zie ook het Schoolplan: Katern Veiligheid, voor een uitgebreidere versie van de hierboven genoemde punten).

Wanneer er zich desondanks, bij leerlingen, emotionele problemen voordoen die de intellectuele en/of de persoonlijke groei belemmeren, ziet de school het als primaire opdracht om deze leerlingen te helpen.

Mogelijke emotionele problemen kunnen worden veroorzaakt door pesterijen. De school ziet het dan ook als haar taak om ervoor te zorgen dat pesten zoveel mogelijk wordt voorkomen en/of wordt tegen gegaan. Hiervoor hanteert de Hildegaertschool een eigen anti-pestprotocol. Het anti-pestprotocol is een handelingsplan voor de school, waarin is vastgelegd welke stappen de school gaat ondernemen in het geval van pesten: Met wie wordt er gesproken, wie zijn daarbij en wat is de volgende stap.

Directie en teamleden pakken het pesten op een gestructureerde wijze aan, zodat er een veilige situatie op school ontstaat. Het protocol is ontwikkeld voor een schoolbrede aanpak om het pesten gezamenlijk aan te pakken. De Hildegaertschool heeft een sterk saamhorigheidsgevoel. Ook bij de aanpak en voorkoming van pesten vindt de school het daarom belangrijk, dat alle partijen (directie, leerkrachten, MR, Activiteitencommissie, ouders en leerlingen) betrokken worden. Samenwerken is van essentieel belang voor een goede aanpak. Alle partijen spelen een rol om er voor te zorgen dat leerlingen zich veilig voelen op de Hildegaertschool en zich optimaal kunnen ontwikkelen. Het protocol bevat aanbevelingen en adviezen voor zowel leerkrachten als ouders.

De kern van dit protocol wordt behandeld in de volgende onderdelen:

- Theoretische achtergronden van het pesten
- Handelen in (vastgestelde) peestsituaties

2. Goedkeuring Team en MR

Het team en de MR zijn bij het sociaal-veiligheidsplan betrokken.

Zij hebben na afronding van de proefversie van het nieuwe protocol, hun mening en goedkeuring gegeven.

3. Hoe wordt het protocol verspreid?

De directie en groepsleerkrachten beschikken over het protocol, evenals de contactpersoon (vertrouwenspersonen) en de coördinator sociale veiligheid van de school. Het anti-pestprotocol ligt ter inzage bij de directie.

In het schoolplan, in de schoolgids en op de website wordt er melding gemaakt van het bestaan van het sociaal veiligheidsplan/anti-pestprotocol.

De Hildegaertafspraken worden duidelijk zichtbaar in de klassen opgehangen.

De internet-gebruiksregels worden besproken met de kinderen.

4. Theoretische achtergronden van pesten

4.1 Definities:

De Wetgeving sociale veiligheid definieert pesten als een vorm van agressief gedrag, waarbij een betrekkelijk machteloze persoon wordt aangevallen, vernederd of buitengesloten door één of meerdere individuen. Pesten heeft drie kenmerken:

- het is intentioneel
- het vindt herhaaldelijk en over een langere periode plaats
- en er is een machtsverschil tussen dader en slachtoffer.

Er is sprake van pesten wanneer iemand herhaaldelijk of een lange tijd schade ondervindt door bewust handelen van een of meerdere leerlingen. Er is hierbij een duidelijke daderrol en een slachtofferrol. Ook de rol van de 'meelopers' of omstanders wordt bij de pestpreventie wel heel belangrijk gevonden.

'Pesten is langdurig lichamelijk en/of psychisch geweld van een persoon of groep tegen een enkeling die niet in staat is zich te verweren' (M. Hasselaar, 1999)

'Pesten is de herhaalde en intentionele agressie van sterkeren tegenover zwakkeren in de groep' (Goossens, Vermande & Van der Meulen, 2012).

4.2 Algemeen

Tien procent van de leerlingen pest, vijftien procent van de leerlingen is slachtoffer.

Pesten is een groepsprobleem en verdient ook een groepsaanpak. De gedachte dat we ons alleen moeten focussen op het slachtoffer of het pesten is achterhaald. Preventie van pestgedrag verdient de hoogste prioriteit. Een positief groepsklimaat zorgt er niet automatisch voor dat er in een groep niet wordt gepest. Het omgekeerde is wel waar: daar waar er niet gepest wordt, is het groepsklimaat meestal erg prettig.

Kenmerken van pesten zijn:

- Het is langdurig en herhaaldelijk
- Het vindt vaak plaats in groepsverband (een groep tegenover een individu)
- Er is sprake van een machtsongelijkheid tussen de pester en het slachtoffer
- Het is steeds gericht op dezelfde persoon
- Het slachtoffer kan lichamelijke en/of psychische schade oplopen

We maken hierbij onderscheid met plagen:

- Het komt incidenteel voor
- Het gaat vaak gepaard met een grapje
- Er is geen winnaar of verliezer
- De plager en het slachtoffer zijn fysiek en/of psychisch vrijwel even sterk
- Het slachtoffer loopt vrijwel geen lichamelijke en/of psychische schade op

4.3 Verschillende vormen van pesten

Pesten vindt niet altijd op dezelfde manier plaats. Dit kan het nog lastiger maken, om pesten in een klas of groep te signaleren.

Direct pesten

Bij het direct pesten, is er sprake van openlijke aanvallen op het slachtoffer.

Dit kan variëren van scheldpartijen, dreigingen en afpersingen, fysiek of seksueel geweld.

Scheldpartijen en dreigingen kunnen worden beschouwd als verbale pesterijen.

Onder fysiek geweld, ook wel lichamelijk geweld genoemd, worden onder andere het schoppen en slaan van een slachtoffer verstaan.

Seksueel geweld kan veel verschillende vormen aannemen. Zo zijn er slachtoffers die door de pester(s) onzedelijk worden betast of, in het ergste geval, zelfs worden aangerand of verkracht.

Indirect pesten

Het indirect pesten is de meest lastige vorm van pesterijen om te kunnen signaleren.

Vaak valt deze manier van pesten op het eerste gezicht niet tot nauwelijks op, waardoor het voor leerkrachten moeilijk tegen te gaan is.

Deze manier van pesten staat ook bekend als geestelijk geweld.

Met name meisjes zijn erg actief op het gebied van indirect pesten. Jongens pesten vaker direct.

Buitensluiten en roddelen, vallen onder het indirect pesten. Het slachtoffer wordt hierbij niet direct benaderd, maar kan compleet door de pester(s) worden genegeerd.

Er kunnen briefjes door de klas worden verspreid, met hierop negatieve dingen over het slachtoffer. Uiteindelijk zullen deze 'roddelbriefjes' terecht komen bij het slachtoffer.

Het digitale pesten

Digitaal pesten is pestgedrag waarbij de pester gebruik maakt van nieuwe media. Het pesten gebeurt dus via de computer of smartphone. Veel kinderen maken gebruik van sociale media als Facebook, Twitter, WhatsApp, Instagram of één van de vele andere mogelijkheden. Op het internet kan een pester gemakkelijk een andere identiteit aannemen, waardoor het zeer lastig kan zijn te achterhalen wie de pester is. De grenzen van het pesten worden hierdoor verlegd. Pesten kan nu anoniem gebeuren.

Digitaal pesten beperkt zich niet tot de klas, het schoolplein, of de weg naar huis. Ook thuis, in de veilige omgeving, kan de pester zijn gang gaan. De meeste digitale pesterijen vinden plaats buiten schooltijd. Hierdoor wordt het voor scholen moeilijker om het digitale pesten tegen te gaan. Ouders hebben dan de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat het digitale pesten buiten schooltijd wordt voorkomen.

Het wederzijds informeren van ouders en school over dit onderwerp is dan ook van belang.

4.4 Oorzaken van pesten

De pester vindt in de onderstaande situaties mogelijke aanleiding tot pesten.

- Gevoel van onveiligheid in het groepsklimaat
- Frustraties willen uiten
- Populair willen zijn
- Slecht voorbeeld van leerkrachten
- Weinig aandacht van ouders
- Ouders corrigeren agressief gedrag niet
- Fysieke straf door ouders
- Vroeger zelf gepest zijn
- Slecht voorbeeld van ouders of andere volwassenen

Het pesten van een slachtoffer kan te maken hebben met opvallende kenmerken, die door anderen van de groep niet geaccepteerd worden. Deze uiterlijk, opvallende kenmerken van een slachtoffer, moeten niet gezien worden als de oorzaak van het pesten, maar als de aanleiding ervan.

Mogelijke oorzaken van pesten bij slachtoffers:

- Uiterlijk, opvallende kenmerken (bril, beugel, handicap)
- Hoog- of laagbegaafdheid
- Uiterst gevoelig en daardoor vaak minder weerbaar
- In andere situaties al eerder slachtoffer geweest en daardoor een grote(re) kans om opnieuw slachtoffer te worden

5.5 Signalen van pesten

Om het pesten tegen te kunnen gaan, is het voor leerkrachten en ouders van belang, dat zij signalen van pesten weten te herkennen.

De signalen voor ouders en leerkrachten zijn niet geheel hetzelfde. Het slachtoffer en/of de pester gedragen zich in de thuis- en schoolsituatie vaak verschillend.

Signalen van pesten bij slachtoffers: voor leerkrachten:

- Het gepeste kind vertoont teruggetrokken gedrag
- Het gepeste kind wordt genegeerd en afgewezen door de groep
- Het gepeste kind durft steeds minder
- Het gepeste kind is opvallend agressief en/of druk

Signalen van pesten bij slachtoffers: voor ouders:

- Kind wil niet (graag) meer naar school
- Schoolresultaten kunnen verslechteren
- Kind heeft last van (voortdurende) buikpijn en/of hoofdpijn
- Kind lijdt aan slapeloze nachten en/of bedplassen
- Kind neemt vrij weinig tot geen vriendjes mee naar huis
- Kind wordt zelden tot nooit uitgenodigd voor een feestje

Signalen van pesters voor ouders en leerkrachten:

Pesters kunnen hun pestactiviteiten goed verbergen voor ouders en leerkrachten. Wanneer ouders en vooral de leerkrachten het pestgedrag van de pester(s) niet signaleren, kan dit hen dan ook niet verweten worden. Ook klasgenoten die (bijna) allemaal op de hoogte zijn van het pesten, zullen dit niet snel aan de ouders of leerkracht vertellen.

Toch zijn er wel signalen op te noemen die kunnen duiden op pestgedrag. Je kunt ook spreken van kenmerken die horen bij pesters:

- Pesters gedragen zich (vaak) dominant en opvallend stoer
- Pesters kunnen zich tegendraads/opstandig opstellen
- Pesters zijn (meestal) opvallend agressief
- Pesters roddelen veel over kinderen
- Pesters zijn (vaak) impulsief en kunnen zich slecht inleven in (gevoelens van) anderen
- Pesters hebben (meestal) een vast groepje kinderen waar zij mee optrekken.

Signalen van pesten bij de zwijgende middengroep:

Er zijn ook duidelijke signalen van pesten bij omstanders, oftewel bij de zwijgende middengroep. Deze groep heeft een vrij grote invloed op de huidige en verdere groeps sfeer.

De zwijgende middengroep zal in geval van pesten zich ook minder prettig en veilig gaan voelen in de klas en op school. Kinderen die bij de zwijgende middengroep horen vertonen soms volgend gedrag:

- Thuis minder gaan vertellen over school
- Met minder plezier naar school gaan
- Verhalen thuis en/of aan de leerkracht vertellen over pesterijen
- Bang worden om zich bij de groep te voegen

5. Voorwaarden om pesten op school aan te pakken

Pesten op school is een moeilijk probleem. Toch kan de school het pestprobleem wel degelijk verminderen. Hieronder staan zeven voorwaarden om pesten op school aan te pakken.

- Pesten wordt door alle betrokken partijen erkend als probleem. De school zal initiatief moeten tonen door voorlichting aan zowel leerkrachten als ouders te geven.
- Alle ouders worden ingelicht over anti-pestprotocol op de algemene informatieavond en ook via de website van de school en de schoolgids. Daarbij krijgen zij ook advies over hoe om te gaan met pesten en op welke manier zij hun kind het beste kunnen benaderen. Ouders hebben een belangrijke rol in het signaleren van pestgedrag. Wanneer zij signalen zien van pestgedrag bij hun kind (als slachtoffer dan wel dader) kunnen zij dit altijd melden bij de leerkracht van hun kind, bij de intern begeleider of directeur.
- De school moet proberen pesten te voorkomen. Er moet in de hele school een veilig klimaat worden geschept. Dit doet de school door gedragsregels op te stellen samen met de kinderen voor zowel in de school als in de klas en aandacht te besteden aan het omgaan met elkaar (Hildegartafspraken en klassenregels Hoofdstuk 7).
- Leerkrachten moeten beschikken over de capaciteit om signalen van pesten te herkennen.
- Leerkrachten dienen te weten wat zij voor houding moeten aannemen, wanneer ze merken dat leerlingen worden gepest (zie hoofdstuk 9).
- De school heeft diverse aanpakken (preventief en curatief) tot haar beschikking, om pesten tegen te gaan en/of te voorkomen (zie hoofdstuk 9).
- Op de Hildegartschool is de gedragspecialist (zie schoolgids) de coördinator van het anti-pestbeleid. De gedragspecialist fungeert als aanspreekpunt in het kader van pesten.

6. Gedragsregels Hildegart

De Hildegartafspraken (zie bijlage 3) zijn algemene regels die samen met de leerlingen van de Hildegartschool opgesteld zijn in juli 2019. Deze regels, 'Hildegartafspraken', worden aan het begin van het schooljaar besproken en maandelijks behandeld (besproken en/of uitgespeeld). Er is ook een Hildegartlied: Oog voor jou. De klassenregels worden aan het begin van ieder nieuw schooljaar vastgesteld door de leerkracht in samenspraak met de leerlingen.

Hildegartafspraken

1. Oog voor ieders veiligheid
Als iemand zegt STOP, hou je op
2. Oog voor de omgeving
Wij zorgen goed voor onze eigen en elkaars spullen
3. Oog voor rust (in de school)
Wij lopen rustig en praten zacht
4. Oog voor elkaar
Wij zijn aardig voor elkaar en geven het goede voorbeeld

7. Regels voor internetgebruik op school

Zoals in hoofdstuk 5 reeds te lezen viel, is het digitale pesten een hedendaags en veelvoorkomende pestvorm. Om digitaal pesten zoveel mogelijk te voorkomen, vindt de school het belangrijk om leerlingen op de hoogte te brengen van de leuke kanten van internet, maar ook de gevaren ervan.

Het is daarbij van belang om een aantal regels te hanteren, waar de leerlingen zich op school aan dienen te houden, wanneer zij gebruik maken van internet. De Hildegaertschool biedt in de groepen 6 tot en met 8 lessen mediawijsheid aan. Hierin worden normen en waarden, die op het internetgebruik van toepassing zijn, besproken.

Afspraken op school voor het gebruik van sociale media en internet:

- Ik geef geen e-mail adressen, gewone adressen, namen (ook niet van school), telefoonnummers, foto's, wachtwoorden en andere persoonlijke informatie of contactgegevens aan mensen die ik alleen via sociale media of internet ken.
- Ik blijf altijd vriendelijk, eerlijk en scheld niet (terug).
- Als er iets vervelends gebeurt, stop ik met het gesprek.
- Ik ben niet online met mensen die ik alleen via sociale media of internet ken en spreek niet met ze af zonder dat mijn ouders dat weten.

Afspraken op school voor het gebruik van e-mail:

- Ik open geen e-mail van onbekenden.
- Ik verstuur geen e-mail zonder mijn eigen, echte naam.
- Ik verstuur geen flauwe grappen of gemene e-mail.

8. Fases in handelen

8.1 Fases, voorafgaand aan het Vijfsporenbeleid

Kinderen zitten op school om zich zowel sociaal-emotioneel als cognitief te ontwikkelen. Het is de taak van volwassenen om kinderen te leren omgaan met zichzelf en anderen. In hun zoektocht naar de grenzen van de toelaatbaarheid van hun gedrag en de gevolgen die dat gedrag hebben, doorlopen kinderen verschillende fasen.

Hieronder staan de fasen die wij op school doorlopen om kinderen met elkaar te leren omgaan, met een toenemende sturende taak van de leerkracht.

Fase 1: Als kinderen ruzie hebben stimuleren leerkrachten de leerlingen in eerste instantie deze op te lossen met de onderstaande aanpak:

- Zeg duidelijk tegen de ander 'Stop!'.
- Kijk elkaar dan aan.
- Vertel wat je niet leuk vindt.
- Luister naar de ander.
- Bedenk samen een oplossing.
- Geef elkaar een hand.

Fase 2: Het kan zijn dat de leerlingen er samen niet uitkomen. Dan treedt het volgende stap in werking:

Er vinden gesprekken plaats tussen leerkracht en pester, tussen leerkracht en slachtoffer en wanneer dit mogelijk is, tussen pester en slachtoffer onder leiding van de leerkracht. In deze gesprekken wordt het probleem helder en probeert de leerkracht samen met hen de ruzie of pesterij op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van ruzies of pesterijen tussen dezelfde leerlingen volgen sancties.

Voor fase 1 en 2 geldt, dat kinderen in hun normale ontwikkeling op zoek moeten naar de grenzen van toelaatbaar gedrag. Waar kinderen spelen, sporten en leren en veel in contact zijn met elkaar, ontstaan logischerwijs conflicten. Dat hoort bij opgroeien. De conflicten vormen momenten om sociaal en emotioneel van te leren en adequaat met vervelende situaties om te gaan. In fase 1 en 2 is er dus sprake van correctie van gedrag dat gewijzigd moet worden, voordat er sprake is van pestgedrag.

Fase 3: Bij herhaaldelijke ruzie/pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een corrigerend gesprek met de leerling die ruzie maakt of pest. Soms is een conflict of de reactie van een kind van dien aard, dat wij het wenselijk achten om de ouders er van op de hoogte te brengen. Dat doen we middels het formulier *Verslag Opvallend gedrag* (Bijlage 1). Nadat er drie (of eerder, indien gewenst door leerkracht of ouder(s)) formulieren *verslag opvallend gedrag* ingevuld zijn door een leerling worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek op school met de leerkracht.

Na fase 3 geldt dat er een grote kans is op pestgedrag, of dat pestgedrag zelfs al plaatsvindt. Dat is het moment dat het Vijfsporenbeleid in werking treedt, met dien verstande, dat spoor 1 van dat beleid preventief is en dus in alle groepen continu aan bod komt.

Deze aanpak, waarbij de vijf sporen gelijktijdig gevolgd worden, zorgt voor een samenwerking tussen leerkracht, pester, gepeste, overige klasgenoten en ouders. Daarbij worden gebeurtenissen die te maken hebben met de pestsituatie vastgelegd, zodat het verloop gevolgd kan worden. Hierdoor ontstaat helderheid voor alle partijen.

8.2 Vijfsporenbeleid

Spoor 1: De preventieve maatregelen door de school

- De leerkracht geeft om de week een les sociaal-emotionele ontwikkeling uit de methode 'Kwink'. Deze methode is gericht op de preventie van pesten en de kracht van een veilige groep creëren en/of behouden.

Kwink...

1. is een methode voor sociaal-emotioneel leren - inclusief burgerschap, sociale integratie en mediawijsheid - voor de hele basisschool;
2. helpt verstoring gedrag – waaronder pestgedrag - voorkomen door kinderen met een groepsbrede aanpak positief gedrag aan te leren;
3. wordt volledig online aangeboden op drie niveaus: onder-, midden- en bovenbouw en bestaat uit twintig lessen per jaar;
4. werkt op basis van vijf fundamentele levensvaardigheden (competenties voor sociaal-emotioneel leren) en een aantal belangrijke wetenschappelijk bewezen inzichten;
5. vindt preventie in het kader van passend onderwijs van groot belang, zodat met snelle, lichte maatregelen en interventies 'reparatie achteraf' vermeden kan worden;
6. levert - in combinatie met goed klassenmanagement en door rekening te houden met groepsdynamische processen - een veilige leer- en leefomgeving op waar de hele groep van profiteert;
7. is erop gericht om door deze positieve groepsaanpak ook de leeropbrengsten voor vakken als taal, rekenen en lezen te verhogen;
8. opent voor kinderen via internet een oefenomgeving door een fictieve 'wereld' aan te bieden waarin dieren, met uitgesproken menselijk gedrag, situaties meemaken die zich ook in de gewone wereld kunnen voordoen, zodat er herkenning en/of identificatie mogelijk is voor kinderen;
9. is meetbaar in SCOL en ZIEN!;
10. sluit aan bij de eisen van passend onderwijs en werkt met de principes van handelingsgericht werken.

Gedragsdeskundigen stellen dat het systematisch aanleren van de volgende vijf competenties (levensvaardigheden) wezenlijk bijdraagt aan een veilige leer- en leefomgeving:

1. Besef hebben van jezelf (ik)
2. Zelfmanagement (ik)
3. Besef hebben van de ander (jij)
4. Relaties kunnen hanteren (jij)
5. Keuzes kunnen maken (wij)

Kwink zet deze vijf SEL-competenties uit in een leerlijn voor de hele school, verbindt die aan de groepsfasen en creëert zo de beste voorwaarden voor een veilig leer- en leefklimaat. Veel van die gedragsproblemen zijn door het aanbieden van goed onderwijs te voorkomen. Preventie is daarbij het sleutelwoord en is nauw verbonden met veiligheid. Zeker in het kader van passend onderwijs is vroegtijdige signalering, gevolgd door snelle, lichte maatregelen en interventies, van groot belang. Onderzoek bevestigt dat preventie vele malen effectiever en daardoor ook goedkoper is, dan achteraf (curatief) repareren. Binnen de preventie zijn drie niveaus te onderscheiden. 85 tot 90% van de kinderen hebben voldoende aan een aanpak binnen het primaire preventieniveau (de aanpak die gericht is op de hele groep). Kwink leert - groepsbreed - positief gedrag aan dat voor 85 tot 90% van de kinderen (primaire preventieniveau) voldoende is en voorkomt zo in veel gevallen onnodige 'reparatie' achteraf.

- De leerkracht moet weten wat pesten inhoudt en wat de signalen zijn.
- Elk jaar wordt er binnen een onderwijsinhoudelijke vergadering aandacht besteedt aan het onderwerp pesten. Het anti-pestprotocol wordt er weer bij gepakt en er worden zaken geëvalueerd.
- De sociale veiligheid van onze leerlingen volgen wij door jaarlijks door de monitoring van DUO via de website Scholen op de Kaart. Daarnaast wordt in de midden- en bovenbouwgroepen door sommige leerkrachten het sociogram of stoeltjesdans afgenomen. Van de scores die uit beide instrumenten komen wordt een analyse gemaakt door de leerkracht samen met de Intern begeleider op groepsniveau en op individueel leerlingniveau. Gedrag van de leerlingen wordt ook gemonitord door het bijhouden van de gedragsincidenten in Esis.
- De school hanteert vier vaste Hildegaertafspraken binnen de school, welke bij alle betrokken partijen bekend zijn en waaraan iedereen zich dient te houden. De school stelt iedere maand een nieuwe omgangsregel centraal. De omgangsregels worden regelmatig besproken en komen terug in kringgesprekken en lessen.
- Aan het begin van elk leerjaar worden er nieuwe omgangsregels/klassenregels bedacht door de klas en deze komen ook in de klas te hangen. De leerkracht kan hier in bepaalde situaties naar verwijzen en naar het feit dat de hele klas het met deze regels eens was en er dus ook aan gehouden moet worden.
- De leerkrachten besteden (met name aan het begin van het jaar en na iedere vakantie) aandacht aan groepsvorming door bijvoorbeeld groepsvormende spelletjes met de klas te spelen. De leerkracht is op de hoogte van Tuckmans stadia van de groepsvorming: forming, storming, norming, performing. In de eerste vergadering van het jaar wordt hier aandacht aan besteed door de gedragspecialist. Onderzoek naar groepsdynamica toont aan dat een leraar die rekening houdt met de fasen die een groep doormaakt en daar zowel sturend als volgend in acteert, de beste voorwaarden creëert voor een succesvol en prettig jaar. Die groepsfasen zijn:

1. forming: kennismaking en oriëntatie: wie is wie en hoe werkt het hier;
2. norming: normen, regels en gedragsverwachtingen
3. storming: de strijd om de hiërarchie, een sociaal 'gevecht' om op verbaal, fysiek en 'digitaal' vlak zo hoog mogelijk te komen;
4. performing: zijn de eerste drie fases goed verlopen, dan is dit de periode van een positief leer- en leefklimaat en is de klas een groep;
5. adjourning: de periode van voorbereiden op het afscheid.

Hoe lang elke fase duurt valt moeilijk in zijn algemeenheid te zeggen, maar grof geduid moeten de fases van forming, norming en storming voor een verder prettig en succesvol jaar met de groep voor de herfstvakantie goed zijn doorlopen. Elke groep maakt deze fases door. Ook groepen die ongewijzigd en met dezelfde leerkracht na de zomervakantie met elkaar verder gaan, omdat tijdens de vakantieperiode verlegen kinderen zelfverzekerder terug kunnen komen, fysiek en mentaal gegroeid zijn enz. Voor de instroomgroep van de kleuterbouw gaat Kwink er vanuit dat de leerkracht in staat is om nieuwe kinderen op een evenwichtige manier vertrouwd te laten raken met het groepsproces. Kwink koppelt de lesinhouden aan deze groepsfases om leraren met concrete en effectieve activiteiten in staat te stellen aan een veilig leer- en leefklimaat te werken. Hierin kan hij zowel sturend (vooral in de fases van forming, norming en storming) als volgend zijn (om te kunnen aansluiten bij de onderwijsbehoefte van elk kind).

- De school heeft regels voor internetgebruik (zie internetprotocol).
- De leerkrachten zetten werkvormen in als het samenwerkend leren en coöperatief leren om het saamhorigheidsgevoel te behouden en/of positief te beïnvloeden.
- In groep 6 wordt jaarlijks de cursus Rots en Water (sociale weerbaarheidstraining) gegeven.

Spoor 2: De leerkracht biedt steun aan het kind dat gepest wordt

- Moedig het kind aan om te praten over het pesten. Zorg dat duidelijk wordt wie er pest, wat er precies gebeurt, waar en wanneer. Als het kind moeite heeft met vertellen, kan het kind het opschrijven of tekenen.
- Vraag wat het kind geprobeerd heeft om het te stoppen.
- Help het kind met het bedenken van oplossingen.
- Laat het kind weten dat er alles aan gedaan wordt om het te stoppen en laat weten hoe je dat wilt doen.
- Stel de ouders op de hoogte.
- Zorg zo nodig voor deskundige hulp (bijv. SMW of kindercoaching). Vanuit de hulpverlening worden SOVA methodes ingezet om positieve relaties tussen kinderen te stimuleren. Bijvoorbeeld het kind leren actief te luisteren naar de ander, kinderen leren om hun gevoel te benoemen vanuit de ik-boodschap, kinderen leren hoe zij hun grenzen aan kunnen geven etc.

Spoor 3: De leerkracht biedt steun aan het kind dat zelf pest

- Probeer eerst een zo duidelijk mogelijk beeld te krijgen van wat er precies aan de hand is door met andere kinderen, ouders en leerkrachten te praten. Probeer te voorkomen dat een kind valselijk beschuldigd wordt van pesten.
- Praat met het kind en bedenk dat een pester zal proberen het foute gedrag te minimaliseren.
- Geef het kind de opdracht (Bijlage 1: Verslag opvallend gedrag) waarin het wordt geconfronteerd met de gevolgen van pesten.
- Help het kind om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen. Leerkrachten kunnen kinderen helpen om positieve relaties met leeftijdsgenoten op te bouwen door hen in de klas te laten oefenen met samenwerken. Daarbij leren kinderen bijvoorbeeld om te delen, aanwijzingen op te volgen, beleefd te zijn, te luisteren, begrip te tonen en conflicten op te lossen.
- Help het kind om zich aan regels en afspraken te houden. De leerkracht doet dit door in gesprek te gaan met de leerling over de regels.
- Als dit geen resultaat oplevert voer dan een aantal probleemoplossende gesprekken om de oorzaak van het pestgedrag bloot te leggen. Waarom pest het kind?
- Als de oorzaak enigszins duidelijk is, probeer dan de gevoeligheid van de pester voor wat hij met het slachtoffer uithaalt, te vergroten.
- Als er geen verbetering optreedt, is het tijd voor een gesprek met de ouders. Ouders worden na drie keer een ingevuld formulier van opvallend gedrag uitgenodigd op school om te komen praten (of eerder indien de leerkracht dit noodzakelijk acht).

Opmerkingen bij spoor 2 en 3:

Als pester(s) en het gepeste kind in dezelfde klas zitten:

- De leerkracht signaleert het pesten, krijgt het van de ouder te horen of van een leerling.
- Als het pesten na de strafopdracht niet stopt, stelt de leerkracht het pestgeval aan de orde in een bouwvergadering en tevens wordt de pleinwacht gevraagd extra op te letten op het plein.
- Als het pesten blijft, stelt de leerkracht de coördinator sociale veiligheid op de hoogte. Deze gaat na of de leerkracht de stappen op de juiste manier heeft doorlopen.
- De leerkracht stelt de directie op de hoogte van het pestgeval en de genomen acties.

- Als het pestgedrag blijft voortduren kan de directie de pester doorverwijzen naar deskundige hulp (bijv. sociale vaardigheidstraining).

Spoor 4: De zwijgende middengroep mobiliseren door de leerkracht

- De leerkracht stelt regelmatig het onderwerp aan de orde en telkens in andere bewoordingen.
- Als de leerkracht met de klas over pesten praat, moet deze geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt nemen, maar een krantenartikel, tv-uitzending, website, brief, boek o.i.d. Het gepeste kind kan namelijk op de kop krijgen als de pesters vermoeden dat deze gepraat heeft. Laat goed merken hoe een pester vaak werkt en wat de rol is van de zwijgende middengroep. Zorg dat de kinderen beseffen dat als de pester niet aangemoedigd wordt, deze ook niet meer hoeft te pesten.
- De leerkracht zorgt voor een veilig klimaat waarin duidelijkheid is over de omgang met elkaar, waarin verschillen mogen bestaan en ruzies uitgesproken worden.
- Overleg met de kinderen mogelijke oplossingen en wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.

Spoor 5: Het steunen van de ouders door de school

Adviezen van de school aan de ouders van pesters:

1. Bespreek het probleem met de leerkracht. Hier kan een aparte afspraak voor gemaakt worden met de leerkracht. Het kan ook besproken worden in het afstemmingsgesprek aan het begin van het jaar.
2. Neem het probleem serieus. Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
3. Praat met het kind om achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
4. Maak het kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
5. Besteed aandacht aan het kind.
6. Stimuleer het kind eventueel tot het beoefenen van een sport om zijn agressie vreedzaam kwijt te kunnen.
7. Vraag op school naar meer informatie over dit onderwerp.

Adviezen van de school aan de ouders van gepeste kinderen:

1. Bespreek het probleem met de leerkracht.
2. Laat het kind zoveel mogelijk vertellen over het pesten of laat het kind opschrijven wat het heeft meegemaakt.
3. Probeer uw emoties in bedwang te houden. Kinderen vertellen hun ouders vaak niks omdat ze bang zijn dat ze boos of juist erg verdrietig worden en dat willen ze hun ouders niet aandoen.
4. Lees eventueel samen met het kind literatuur over pesten op school.
5. Beloon het kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen. Laat het kind merken dat het ook sterke kanten of eigenschappen heeft.
6. Stimuleer eventueel het kind tot het beoefenen van een sport, zodat hij of zij in een spel of motorische vaardigheid kan uitblinken. Het gebeurt ook regelmatig dat het kind op de sport juist niet gepest wordt en zo ergens plezier in kan hebben.
7. Vraag op school naar extra informatie over dit onderwerp.

Adviezen van de school aan alle andere ouders:

1. Bespreek vermoedens van pesten met de leerkracht.
2. Neem het probleem serieus: het kan ieder kind overkomen!
3. Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
4. Praat regelmatig met uw kind over school, de relaties in de klas en over wat leerkrachten doen. Vraag hem of haar af en toe of er in de klas wordt gepest.
5. Geef als ouder het goede voorbeeld door met respect en niet neerbuigend over andere mensen te praten.
6. Leer het kind voor anderen op te komen, zonder zelf geweld te gebruiken.
7. Vraag op school naar meer informatie over het onderwerp pesten.

8.3 Algemene opmerkingen bij de uitvoering van de Vijfsporenaanpak

De ik-boodschap

In geval van pesten kan de leerkracht kiezen om, door middel van een ik-boodschap, het probleem bij de leerlingen aan te geven. Een goede reden om te kiezen voor een ik-boodschap is, dat dit eerlijk zegt hoe de leerkracht denkt en voelt. Ook geeft de leerkracht hiermee aan dat het probleem bij hem/haar zelf ligt, waardoor er bij de leerlingen minder weerstand en opstandigheid wordt opgewekt.

Om een voorbeeld te geven: De leerkracht heeft van een leerling vernomen dat deze gepest wordt door een aantal kinderen uit de klas. De leerling wil graag dat dit met de gehele groep wordt besproken. De leerkracht zal daarom het probleem, met de hele klas gaan bespreken. De leerkracht geeft door middel van een heel duidelijke ik-boodschap ("Ik vind het niet prettig wanneer er kinderen ongelukkig zijn, omdat ze worden gepest in de klas") aan, dat er in de klas een probleem is, dat hij/zij niet alleen op kan lossen, maar dat wel opgelost moet worden.

Daarbij vraagt hij/zij de leerlingen oplossingen te geven om ervoor te zorgen dat kinderen in de klas niet (meer) worden gepest. Hij/zij geeft aan dat het probleem opgelost moet worden.

Het inventariseren van mogelijke oplossingen

Samen met de kinderen kan er bijvoorbeeld worden nagedacht over te maken afspraken om ervoor te zorgen dat iedereen zich prettig voelt. Dit kan bijvoorbeeld inhouden dat na iedere pauze wordt nagegaan hoe de leerlingen met elkaar zijn omgegaan. Het is goed mogelijk om dit vanaf groep 4 tot groep 8 te doen. Met groep 3 kun je samen zoeken naar mogelijkheden om dit op te lossen, waarbij de leerkracht een hele duidelijke rol heeft. In groep 8 mag je meer van de klas verwachten.

De leerlingen moeten allerlei mogelijke oplossingen geven voor aanpak. Soms komen er geen ideeën omdat de leerlingen niet durven of de aanpak niet gewend zijn. Dan kan de leerkracht aangeven dat het hem/haar ernst is en hen meer tijd geven om oplossingen te bedenken.

De leerkracht kan er dan een dag later op terug komen. In deze fase, komen er dus oplossingen.

Het evalueren van oplossingen

Hier staat het oplossen van het probleem centraal. Oplossingen die positief zijn voor zowel pester en slachtoffer worden besproken. Op die manier geeft de leerkracht aan dat hij/zij aan alle leerlingen veiligheid wil bieden.

Oplossingen kunnen, onder andere, zijn om over het onderwerp pesten te praten in een kringgesprek, een spel te spelen waarbij het noodzakelijk is om samen te werken (bijvoorbeeld estafette) of om bijvoorbeeld afspraken te maken om na iedere pauze gezamenlijk te evalueren hoe er met elkaar is omgegaan.

Het concretiseren van oplossingen

Voor iedereen moet duidelijk zijn hoe de gekozen oplossingen uitgevoerd gaan worden. Het is daarbij aan te raden om ze op papier te zetten en daarna weer met de klas te bespreken.

Het op een later moment evalueren van de oplossingen

De oplossingen moeten regelmatig geëvalueerd worden. De leerkracht geeft aan dat de evaluatie een vast onderdeel gaat worden van de klassengesprekken. Wanneer er weer signalen komen van pesten, dan moet de leerkracht weer teruggaan naar de eerste stap, maar ook als hij niets hoort, moet hij preventief evalueren.

De leerkracht moet de leerlingen duidelijk maken het bij hem/haar aan te geven dat er weer gepest wordt en dat dit geen klikken is, maar dat het in principe hetzelfde is als het helpen van het slachtoffer. De leerkracht zou tevens met het team kunnen overleggen om tot een aanpak te kunnen komen om het pesten te stoppen.

In geval van erge en/of aanhoudende pesterijen worden ouders betrokken bij de aanpak, door ze op de hoogte te brengen van de geconstateerde peestsituatie.

De leerkracht meldt de geconstateerde peestsituatie aan het team.

Als zich voortdurend problemen voordoen op het plein, wordt er extra alertheid van de pleinwachten gevraagd.

De groepsleerkracht voert regelmatig een (klassen)gesprek met de betreffende leerlingen, de zwijgende middengroep en de ouders om te horen of de genomen maatregelen succes hebben of dat er andere stappen nodig zijn.

9. De contactpersoon en de anti-pest coördinator

Wanneer ouders zorg hebben rondom hun kind kunnen zij vanzelfsprekend altijd terecht bij de groepsleerkracht. Mochten ouders in vertrouwen een gesprek willen over hun kind kunnen zij terecht bij de contactpersoon van onze school (zoals omschreven in de vigerende schoolgids). Ook leerlingen kunnen altijd bij deze persoon terecht. Daarnaast is er een coördinator sociale veiligheid op onze school (zoals omschreven in de vigerende schoolgids).

De taken van de coördinator sociale veiligheid zijn:

- Laagdrempelig aanspreekpunt voor ouders en leerlingen
- Klankbord voor leraren en OOP
- Actieve bijdrage: voorlichtingen en preventieve activiteiten organiseren
- Gesprekspartner en beleidsadviseur directie voor sociale veiligheid
- Monitoren en toegankelijk maken van feitelijk en ervaren veiligheid en welbevinden lln. met gestandaardiseerd instrument
- Pestbeleid en veiligheidsplan

De directie van de school en de Intern begeleider (zoals omschreven in de vigerende schoolgids) zijn verantwoordelijk voor de belangenbehartiging in het kader van pesten.

10. Adressen, websites en telefoonnummers

Meer informatie over pesten en/of hulp bij pesten, kan worden ingewonnen bij onderstaande instanties en websites:

Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS)
Postbus 85475
3508 AL Utrecht

CED-groep (Centrum Educatieve Dienstverlening)
Postbus 8639
3009 AP Rotterdam

OUDERS & COO (landelijke vereniging voor ouders, ouderraden (OR) en medezeggenschapsraden (MR) in het christelijk onderwijs)
Hoofdstraat 119A
Postbus 125
3970 AC Driebergen
Telefoon: 0343 - 513434
0800 - 5010

GGD (Jeugdgezondheidscentra)
Locatie Hillegersberg-Schiebroek
Sleedoornlaan 35
Telefoon: 010 – 4184746

www.pestweb.nl
www.posicom.nl
www.mijnkindonline.nl

Fase 1: Als kinderen een ruzie hebben stimuleren leerkrachten de leerlingen in eerste instantie deze op te lossen met de onderstaande aanpak:

- *Zeg duidelijk tegen de ander 'Stop!'*
- *Kijk elkaar dan aan.*
- *Vertel wat je niet leuk vindt.*
- *Luister naar de ander.*
- *Bedenk samen een oplossing.*
- *Geef elkaar een hand.*

Fase 2: Het kan zijn dat de leerlingen er samen niet uitkomen of dat er vaker conflicten zijn. Dan treedt de volgende fase in werking:

- Er zijn gesprekken tussen leerkracht en pester,*
- Er zijn gesprekken tussen leerkracht en slachtoffer*
- Er zijn gesprekken tussen pester en slachtoffer onder leiding van de leerkracht.*

In deze gesprekken wordt het probleem helder en probeert de leerkracht samen met hen de ruzie of pesterij op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van ruzies of pesterijen tussen dezelfde leerlingen volgen sancties (zie stap 3).

Fase 3: *Bij pestgedrag handelt de leerkracht volgens de*

-*Vijfsporenaanpak (zie H9 anti-pestprotocol).*

Bij herhaaldelijke ruzie/pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt

-*een corrigerend gesprek met de leerling die ruziemaakt/pest.*

Soms is een conflict of de reactie van een kind van dien aard, dat wij het wenselijk achten om de ouders ervan op de hoogte te brengen. Dat doen we middels

-*het formulier *Verslag Opvallend gedrag* (Bijlage 1).*

Nadat er drie (of eerder, indien gewenst door leerkracht of ouders) formulieren *Verslag Opvallend gedrag* ingevuld zijn door een leerling, krijgen

-*de ouders een uitnodiging voor een gesprek met de leerkracht*

Oog voor
elkaar

*“Wij zijn aardig
voor elkaar en
geven het goede
voorbeeld”*

Oog voor
de omgeving

*“Wij zorgen
goed voor onze
eigen- en
elkaars spullen”*

*“Als iemand
zegt ‘stop’,
hou je op!”*

Oog voor
ieders veiligheid

*“Wij lopen
rustig en
praten zacht”*

Oog voor
Rust (in de school)

